

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
 родитеља и име Антић Милан Александра
 Датум и место рођења 25. 9. 1993. Ниш

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Србистика
 Звање дипломирани филолог
 Година уписа 2012.
 Година завршетка 2016.
 Просечна оцена 9.62

Магистер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Филологија; модул српски језик
 Звање мастер филолог
 Година уписа 2016.
 Година завршетка 2017.
 Просечна оцена 10.00
 Научна област Историја српског језика
 Наслов завршног рада *Језик у повељама краља Стефана Уроша I*

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Филологија
 Година уписа 2017.
 Остварен број ЕСПБ бодова 140
 Просечна оцена 10,00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације “Језик Барањског преписа Душановог законика”
 Име и презиме ментора, звање Др Надежда Јовић, редовни професор
 Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације 8/18-01-010/20-017, 4. 12. 2020.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 460
 Број поглавља Десет поглавља, Литература
 Број слика (шема, графикона) нема
 Број табела нема
 Број прилога нема

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Александра Антић. „Ресавски правопис у Барањском препису Душановог законика”. <i>Баштина</i>, 2021, свеска 55, 117–134.</p> <p>У раду се испитује присуство главних одлика ресавске правописне школе у Барањском препису Душановог законика (прва четвртина XVI века): писање њ, графеме јери на етимолошком месту, и десетеричког (i) у функцији обележавања тзв. редукованог и, гласовне вредности [ja] графемом а, графема е и е у гласовној вредности [je], грчких слова, запете и тачке на доњој линији реда према новијем систему интерпункције, као и акцената и спирита. На основу великог броја примера и поређења са до сада проученим споменицима закључује се да је доминација ресавских правописних особина очекивана с обзиром на време настанка споменика и претпостављени предложак из истог века.</p>	M24
2	<p>Александра Антић. „Напомене о одликама графије и ортографије Атонског преписа Душановог законика”. <i>Зборник радова Филозофског факултета у Приштини</i>, 2021, број LI/4, 105–128.</p> <p>У раду се на грађи из Атонског преписа Душановог законика (прва половина XV века) анализира начин бележења гласова <i>j</i>, <i>љ</i>, <i>њ</i>, <i>ћ</i>, <i>џ</i>, за које ни у старословенској ни у старијој српској ћирилици није било посебних графема, а добијени резултати су потом упоређени са стањем у Барањском препису. Дистрибуција конкурентних графијских средстава у проучаваним рукописима представљена је статистички. Резултати указују на то да се стање у поменутих споменицима не разликује много и да правопис није био нормализован, будући да су у њима присутне и црте старијег рашког правописа и елементи новијег ресавског правописа.</p>	M51
3	<p>Александра Антић. „О неким графијским одликама Барањског преписа Душановог законика”. <i>Филолог</i>, 2020, број 21, 217–238.</p> <p>У раду се испитују графијске одлике Барањског преписа, једног од старијих преписа овог чувеног споменика српског средњовековног права, насталог негде крајем XV и почетком XVI века. Анализирана су графијска решења за писање гласова /j/, /lj/, /nj/, /č/ и /d/, као и гласовних група сачињених од ових консонаната и вокала, потом функција графеме <i>s</i>, начин писања сугласничке групе <i>шт</i>, као и присуство грчких слова. Резултати филолошке анализе указују да је рукопис писан ненормализованим правописом у којем су присутне црте карактеристичне како за рашку, тако и за ресавску правописну школу.</p>	M51
4	<p>Александра Антић. „Српскословенске и српске народне фонетске особине Барањског преписа Душановог законика”. <i>Баштина</i>, 2019, свеска 49, 91–109.</p> <p>У раду се испитују следеће фонетско-фонолошке особине језика Барањског преписа Душановог законика: гласовна вредност полугласника, јата, промена вь- > у-, вокално л, прелаз л > о на крају слога/речи, резултати јотовања псл. *tj *dj, као и специјалног јотовања, те промене у групама чџт-, вџс-. Имајући на уму припадност текста законцима, који су према узусима српске средњовековне писмености били писани језиком у којем се сједињују особине „високог стила црквенословенске традиције са оплемењеним народним језиком”, циљ овог истраживања је био да се на овом нивоу језичке анализе открије удео српскословенских језичких црта са једне и српских народних фонетско-фонолошких црта, са друге стране.</p>	M51
5	<p>Александра Антић. „О неким синтаксичким одликама повеља краља Стефана Уроша I”. <i>Годишњак за српски језик</i>, 2018, година XXIX, број 16, 7–20.</p> <p>Повеље које се везују за име краља Стеафана Уроша I жанровски припадају пословноправним списима, настале су у периоду 1243–1265. године, а разликују се и по провенијенцији (2 су настале у дуборвачкој, а 3 у рашкој канцеларији). У раду се испитују следеће, по речима ауторке најрепрезентативније, синтаксичке особености језика ових текстова: декомпоновани предикат, рефлексивне и пасивне птц. конструкције, конструкције за исказивање посесивности и бројне конструкције. Закључује се да су прве две особине биле функционалностилске особине језика повеља, док се код других ради о старијим начинима исказивања одређених значења, које сведоче и о променама у синтаксичком систему српског народног језика, као целине.</p>	M52
6	<p>Александра Антић. „Морфолошке одлике Барањског преписа Душановог законика”. <i>Нови правци истраживања у друштвеним и хуманистичким наукама (тематски зборник са скупа Наука и савремени универзитет 9)</i>, 2020, 439–454.</p> <p>У раду су анализирани неке морфолошке одлике језика Барањског преписа Душановог законика (крај XV или прва четвртина XVI века) са циљем да се на том нивоу језичке структуре утврди удео српског народног и српскословенског језика. Примећено је да су у појединим морфолошким категоријама (инструментал једнине именица женског рода *a/ја промене и повратних заменица) народне форме у потпуности истиснуле српскословенске, као и да се поједине општештокавске особине издвајају великим бројем потврда (употреба партикула уз показне заменице и прилоге, енклитички облици заменица трећег лица једне, облици презента трећег лица једнине и множине без крајњег -т) – што указује на то да је Барањски препис писан народним језиком са елементима српскословенског.</p>	M45

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Кандидаткиња има укупно шест објављених радова који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације, од чега је један рад објављен у часопису Филозофског факултета Универзитета у Нишу и један у тематском зборнику истог факултета.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Теза је подељена на 10 поглавља. I поглавље, УВОДНЕ НАПОМЕНЕ (1–10), садржи све потребне елементе: представљен је Законик цара Стефана Душана као споменик српског језика и културе српског народа, а такође и историјат објављивања овог значајног средњовековног правног акта; описан је, предмет анализе докторске дисертације, Барањски препис, један од старијих преписа Законика (према анализи водених знакова настао негде у првој четвртини XVI века); дат је увид у досадашња парцијална језичка истраживања овог текста; истакнут је значај исцрпнијег филолошког истраживања језика једног од преписа Законика цара Стефана Душана и на крају представљени су циљеви истраживања и његове теоријско-методолошке основе. II поглавље о ГРАФИЈИ (11–82) доноси информације о графичким решењима приликом писања самогласничких и сугласничких фонема, а у оквиру последњих и информације о функцији графеме *s*, начину писања сугласничке групе *шт*, као и о присуству и функцији грчких слова. III поглавље, посвећено ПРАВОПИСУ (83–106), обрађује теме посвећене обележавању промена у сугласничким групама, правопису краја реда, удвајању сугласника и самогласника, означавању бројева словним цифрама, функцији лигатура, начину писања скраћеница, надредних слова и интерпункцији. IV део насловљен НАДРЕДНИ ЗНАЦИ (107–159) доноси информације о писању и функцијама спирита и акцената, пре свега, што је једна од одлика ресавске правописне традиције, али и о осталим надредним знацима (пајерку и кремастом). У оквиру V поглавља, ФОНЕТИКА и ФОНОЛОГИЈА (160–189), описане су само релевантне црте за просуђивање удела српског народног у односу на српскословенски језик: судбина *полугласника*, рефлекс *јата*, промена групе *вѣ-* у *у-*, судбина *вокалног р* и *л*, група *чѣт-*, *вѣс-*, *кѣт-*, рефлекси псл. **tj*, **dj* и др. VI поглавље посвећено МОРФОЛОГИЈИ (188–306) са сличним циљем описује затечено стање код свих променљивих и непроменљивих врста речи. Потом су именице, придеви, заменице, глаголи, прилози и предлози анализирани са аспекта творбе речи, што је представљено у VII делу насловљеном ГРАЂЕЊЕ РЕЧИ (307–339). VIII део посвећен СИНТАКСИ (340–379) доноси информације само о појединим питањима из обимне синтаксичке проблематике, и то о: конгруенцији у именичким, глаголским и бројним синтагмама, реду речи, употреби рефлексивног и партиципног пасива, о декомпонованом предикату, о употреби партиципа и перифразе оптативно да + презент. IX поглавље насловљено ЛЕКСИКА (380–441) доноси заправо регистре именских и глаголских речи класификованих у 11 тематских група: хришћанство, феудализам, право, привреда, сродство, делови тела, материјална култура, апстрактни појмови, географија, време, ономастика. Затим следи X поглавље – ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА (442–445) у којем су сумирани резултати целог истраживања, па ЛИТЕРАТУРА (446–458) која садржи списак коришћене литературе углавном домаћих аутора, ИЗВОРИ (459) и БИОГРАФИЈА АУТОРА (460).

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Предмет ове докторске дисертације био је опис графичких, правописних и језичких одлика текста Барањског преписа Душановог законика из прве четвртине XVI века како би се одредило којој правописној школи текст припада, колики је удео српског народног и српскословенског језика у тексту, како би се утврдила дијалекатска база преписивача и потврдило датирање преписа дато на основу водених знакова.

Након детаљне анализе графичких и правописних одлика овог текста констатовано је преплитање рашког и ресавског манира писања, што је одлика и других рукописа послересавског периода. Језичка анализа на фонетско-фонолошком, морфолошком, творбеном и синтаксичком нивоу, указала је на испреплетеност народних и редакцијских црта, уз доминацију народних на свим језичким нивоима. Међу цртама из народног језика већину представљају општештокавске црте. Мањи број забележених вернакуларних црта, који упућује на призренско-тимочке и косовско-ресавске говоре, према речима Александре Антић, пре је у текст Барањског преписа могао доспети из предлошка, него из дијалекатске базе преписивача, која је остала непозната.

Преглед регистрованих речи у оквиру 11 тематских група потврдио је да је највећи број термина забележен у области права, као и да међу њима доминирају речи домаћег порекла. Многе од њих су

данас промениле значење или су значењски непрозирне, што указује на то да се средњовековни термилошки систем није сачувао до данас.

Нису потврђене ни језичке црте које би оповргле датирање рукописа на основу водених знакова.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Како досада ниједан од 25 преписа Душановог законика није био предмет детаљне језичке анализе, представљена свеобухватна анализа графијских, правописних и језичких одлика Барањског преписа овог Законика има велики значај за историју српског језика. Још један споменик српске писмености добио је комплетни филолошки опис, чиме се расветљава стање у српском народном језику почетком XVI века, као и односи између њега и књижевног језика, а свакако да учесталост појединих језичких црта указује и на функционалностилске, односно жанровске особености ове врсте текста.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Александра Антић је своју докторску дисертацију организовала у духу добро потврђене филолошке традиције: од представљања споменика, преко описа графије и правописа, до језичке анализе, која при том обухвата све нивое. У оквиру анализе веома често навођена је комплетна ексцерпирана грађа, класификована према унапред задатим критеријумима. Током целе анализе Александра Антић реферише на релевантну литературу из поједних области, пореди своје резултате са већ описаним рукописима приближног времена настанка, односно блиске жанровске припадности, што доприноси валидности закључака представљених на крају сваке целине, као и на крају докторске дисертације. Поред научне обавештености, она на тај начин потврђује и своју научну коректност и зрелост.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Дисертација Александре Антић „Језик Барањског преписа Душановог законика” представља важан оригиналан допринос историји српског језика будући да је у њој први пут целовито представљен језик једног од преписа, представника старије редакције, Душановог законика. Резултати истраживања доприносе бољем увиду у језичке одлике српског језика почетком XVI века, у језичке одлике правног текста, као и у однос народних и књишких елемената у језику овог споменика.

На основу свега реченог, докторска дисертација Александре Антић препоручује се за одбрану.




КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовану Комисије

8/18-01-005/22-030

Датум именовања Комисије

6. 7. 2022.

Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Др Марина Курешевић, ванредни професор Српски језик и лингвистика (Научна област) Филозофски факултет у Новом Саду (Установа у којој је запослен)	председник 
2.	Др Надежда Јовић, редовни професор Српски језик (Научна област) Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	ментор, члан 
3.	Др Јелена Стошић, доцент Српски језик (Научна област) Филозофски факултет у Београду (Установа у којој је запослен)	члан 

Датум и место:

..... 3. VIII 2022. у Новом Саду